

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Pf.II.21.509/2016/14. szám

A Szegedi Ítéltábla **(jogtanácsos neve)** jogtanácsos által képviselt felperesnek - a Maróthy és Perényi Ügyvédi Iroda (ügyintéző ügyvéd: dr. Maróthy Kornél) által képviselt I. r. és II. r. alperesek ellen szerződés érvényessé nyilvánítása iránt indított perében a Szegedi Törvényszék 2016. szeptember 20. napján kelt 11.P.22.233/2015/20. számú ítélete ellen az alperesek 21. sorszáma alatt benyújtott fellebbezése alapján lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

í t é l e t e t:

Az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, a megfellebbezett rendelkezéseit **helybenhagyja.**

Kötelezi az alpereseket, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg a felperesnek 535 000 (ötszázharmincezer) Ft másodfokú perköltséget, valamint a Magyar Államnak az állami adóhatóság felhívására 2 500 000 (kettőmillió-ötszázezer) Ft fellebbezési eljárási illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

A felperes jogelődje, az **(A.) Zrt.** (a továbbiakban: felperes) és az alperesek 2008. december 10. napján deviza alapú kölcsönszerződést kötöttek egymással. A szerződés I.1. pontjában rögzítették, az alperesek 22 000 000 Ft finanszírozási igényük kielégítése céljából a banktól 145 415 CHF összegű kölcsönt kívánnak felvenni 240 hónapos futamidőre. A kölcsön céljaként az I. r. alperes **(C.) Zrt.-**nél fennálló kölcsönszerződésből eredő tartozásának a kiegyenlítését jelölték meg. A szerződés I.4. pontja szerint a kölcsönszerződésből eredő mindenkori tartozást a bank svájci frank devizanemben tartja nyilván, de forint devizanemben folyósítja, és az adósok a kölcsönt forint devizanemben fizetik vissza.

A szerződés kölcsön összegét és „kondícióit” tartalmazó II. pontjában a felek - az I. pontban írtakkal megegyezően - a kölcsön összegét 145 415 CHF-ben határozták meg, egyben rögzítették: „Annak érdekében, hogy a CHF devizanemben nyilvántartott kölcsön HUF-ban folyósításra kerülő összege - az esetleges devizaárfolyam változásra is tekintettel - elérje az adós/adóstárs I. pontban megjelölt finanszírozási igényének megfelelő forintösszeget, felek megállapodása alapján a kölcsön jelen pontban CHF devizanemben megjelölt összege a finanszírozási igény 110 %-ának megfelelő HUF összegnek - a bank által a jelen kölcsönszerződés megkötése napján meghirdetett HUF/CHF

devizavételi árfolyam alapján számított - CHF ellenértékével megegyező összegben került megállapításra".

A szerződés II. részében a továbbiakban a felek feltüntették a kölcsön futamidejét (240 hónap), a törlesztés kezdő időpontját és lejáratát, a folyósítási jutalék, az évi kamatláb és kezelési költség értékét, a kamatperiódus időtartamát, a havi törlesztő részlet várható induló összegét, a THM-et és az egyéb díjakat azzal, hogy a CHF devizanemben megjelölt díjak az esedékességük napján a bank által meghirdetett HUF/CHF deviza eladási árfolyam alapján átszámítva HUF-ban fizetendők.

A kölcsön folyósításának részletszabályairól rendelkező IV. rész 1. pontja szerint „a bank a II. pontban CHF devizanemben meghatározott kölcsönösszegnek a kölcsön folyósítása napján a bank által meghirdetett HUF/CHF deviza vételi árfolyam alapján számított HUF ellenértékét, de legfeljebb a I. pontban megjelölt finanszírozási igény összegével megegyező HUF összeget folyósítja. Amennyiben a folyósításra kerülő HUF összeg nem éri el a kölcsön CHF összegének - a folyósítása napján a bank által meghirdetett HUF/CHF deviza vételi árfolyam alapján számított - HUF ellenértékét, abban az esetben a bank a kölcsön II. pontban CHF devizanemben megjelölt összegét megfelelően korrigálja, és az adós fennálló CHF tartozásának pontos összegéről, valamint a folyósítás egyéb részleteiről értesítő levélben tájékoztatja az adóst (a továbbiakban folyósítási értesítő).

A kölcsönszerződés V.1. pontja értelmében a kölcsön tőke törlesztése az I. r. alperes és az **(A.)** Zrt. között létrejött szerződés alapján az életbiztosítás lejártakor az elérési összegből kerül kiegyenlítésre, ezért a futamidő alatt rendszeres havi fizetési kötelezettségként csak ügyleti kamatot és kezelési költséget kell az adósnak fizetnie a bank részére.

Az I. r. alperes az V.7. pontban az életbiztosítás elérési összegét a felperesre engedményezte, a visszavásárlási jogot a felperesre ruházta, és tudomásul vette, hogy a biztosítási fedezet bármely okból történő megszűnése olyan súlyos szerződésszegésnek minősül, amely a kölcsönszerződés azonnali hatályú felmondásra ad okot a felperes számára.

A VIII.3. pont szerint ha a kölcsönszerződés valamely rendelkezése részben vagy egészben érvényét veszti, vagy végrehajthatatlanná válik, ez nem érinti a többi rendelkezés érvényességét. Ebben az esetben a felek kötelesek az érvénytelen rendelkezést olyan végrehajtható rendelkezéssel helyettesíteni, amely a lehető legjobban megfelel az érvénytelen vagy végrehajthatatlan rendelkezés felek által szándékolt szellemének, gazdasági célkitűzésének és tartalmának.

A szerződés biztosítására a felek jelzálogjogot alapítottak a felperes javára a **(település neve, ingatlan címe, hrsz.-a)**. szám alatti ingatlan 1/1 tulajdoni illetőségére 145 415 CHF tőke és járulékai erejéig.

A felperes a szerződés alapján 22 000 000 Ft kölcsönösszeget folyósított az alpereseknek.

Az I. r. alperes a kölcsönszerződés aláírását megelőzően, 2008. december 8. napján az **(A.)** Zrt.-vel életbiztosítási szerződést kötött a perbeli jelzáloghitel fedezetéül. A lejáratú biztosítási összeget, azaz legfeljebb 22 022 3750 Ft-ot 2009. január 1-től 2019. január 1-ig tartó időszakra a felperesre engedményezte.

A Szegedi Törvényszék a 2013. december 31. napján elsőfokon jogerőre emelkedett 13.P.21.470/2012/18. számú ítéletével megállapította, hogy a jelen per tárgyát is képező kölcsönszerződés érvénytelen. Határozatának indokolása szerint a kölcsönszerződés nem felel meg a

hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 213. § (1) bekezdés a), b) és c) pontjában előírt követelményeknek. Nem határozza meg ugyanis kölcsön összegét sem forintban, sem devizában, így magát a szerződés tárgyát sem, nem tünteti fel továbbá a fogyasztónál költségként jelentkező árfolyamrés mértékét.

Ezt követően az (A.) Zrt. 2015. február 1-jei hatállyal törölte az I. r. alperessel kötött életbiztosítási szerződést, annak visszavásárlási értékét 3 915 536 Ft-ban határozta meg.

A felperes pontosított keresetében elsődlegesen a kölcsönszerződés érvényessé nyilvánítását kérte az eredeti szerződési feltételekkel. Keresete indokolása szerint a 2014. évi XXXVIII. tv. (DH1 tv.) a 3. § (1) bekezdésében megállapította a különmű árfolyamok alkalmazására vonatkozó szerződési feltételek tisztességtelenségét, s miután a tisztességtelen szerződési feltételen alapuló árfolyamrés szerződésben való feltüntetése nem kerülhet sor, a jogerős ítélet szerinti érvénytelenségi okok közül az árfolyamrésre vonatkozó a törvény erejénél fogva, a szerződés tárgyát érintően pedig a 6/2013. Polgári jogegységi határozat alapján megszűnt. Másodlagos keresetében a szerződés hatályossá nyilvánításával 42 300 045 Ft tőke és annak 2016. április 20. napjától járó törvényes kamatai megfizetésére kérte kötelezni az alpereseket.

Az alperesek elsődlegesen a per megszüntetését kérték a Pp. 157. § a) pontja alapján a 130. § (1) bekezdés d) pontjára utalással. Érdemi védekezésük szerint a jogerős ítélet megállapította, hogy a felek között a szerződés nem jött létre, mert sem forintban, sem devizában nem tartalmazza a kölcsön összegét, a létre nem jött szerződés pedig nem nyilvánítható érvényessé. Álláspontjuk szerint az érvénytelenség felperes által kért jogkövetkezményének alkalmazását kizárja az életbiztosítási szerződés felmondása, ebből ugyanis az következik, hogy a felek célja a jogviszony teljes felszámolása.

Viszontkeresetet terjesztettek elő, amelyben az érvénytelenség alkalmazandó jogkövetkezményeként elsődlegesen az eredeti állapot helyreállítását, másodlagosan a kölcsönszerződés határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánítását kérték az általuk levezetett számítás szerint. Kérték továbbá a kölcsönszerződés érvénytelenségére figyelemmel a jelzálogszerződés érvénytelenségének megállapítását, a felperes javára az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett elidegenítési és terhelési tilalom törlését, valamint a felperes kötelezését a nála vezetett bankszámlájuk és bankkártyájuk 2014. április 11. napjára visszaható hatállyal történő megszüntetésére, és az ezzel összefüggésben felszámított díjak, költségek, kamatok, összesen 15 643 Ft és késedelmi kamata részükre történő visszafizetésre.

Az elsőfokú bíróság ítéletével az (A.) Zrt. és az alperesek között 2008. december 10. napján létrejött 000RS320-8345A2HK számú kölcsönszerződést érvényessé nyilvánította akként, hogy a kölcsön összege 22 000 000 Ft, illetve ahol a kölcsönszerződésben HUF/CHF deviza vételi és eladási árfolyam szerepel, azon a Magyar Nemzeti Bank hivatalos HUF/CHF árfolyamát kell érteni. Ezt meghaladóan a keresetet és az alperesek viszontkeresetét elutasította. Kötelezte az alpereseket, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg a felperesnek 1 700 000 Ft perköltséget, valamint az államnak 1 500 000 Ft eljárási illetéket.

Határozatának indokolása szerint megalapozatlannak találta az alperesek pergátló kifogását. Kiemelte, az alperesek állításával szemben a jogerős ítélet nem tartalmaz olyan megállapítást, miszerint a szerződés a felek között nem jött létre. Az 1/2010. (VI. 28.) PK véleményre hivatkozva rámutatott, a szerződés érvényessé nyilvánítása egyenrangú lehetőség az eredeti állapot helyreállításával, a bíróság mérlegelési körébe tartozik annak eldöntése, hogy mely jogkövetkezményt alkalmazza. Hangsúlyozta, ha mindkét lehetőség alkalmazható, a bíróságnak elsősorban azt kell vizsgálnia, van-e mód a szerződés érvényessé tételére, s ha annak jogi feltételei

fennállnak, a szerződés hibáját kell orvosolnia. Utalt arra, a 6/2013. PJE határozatban megfogalmazottak szerint is elsősorban a szerződés érvényessé nyilvánítására kell törekednie a bíróságnak, ami különösen akkor indokolt, ha csak olyan formainak tekinthető okból érvénytelen a szerződés, amelyre vonatkozóan a felek akarata egyértelműen megállapítható. Az érvényessé nyilvánítás mellett szóló körülményként értékelte a szerződés hosszú futamidejét, azt, hogy az alperesek a szerződés alapján jelentős összeget fizettek a hitelezőnek, továbbá, hogy a kölcsönszerződést az alperesek tulajdonában álló ingatlanra bejegyzett jelzálogjog biztosítja. Rámutatott, az eredeti állapot helyreállítása esetén az alpereseknek a nagy összegű tartozásukat egy összegben kellene visszafizetniük, ami méltánytalan helyzetet teremtené a számukra. Lényegesnek ítélte, hogy az alperesek 22 000 000 Ft kölcsönhöz kívántak jutni, és a pénzintézet is ezen összeg átutalására vállalt kötelezettséget, ily módon a kölcsönszerződés tárgya 22 000 000 Ft-ban meghatározható. Az 1/2016. PJE határozatra hivatkozással kifejtette, annak, hogy a kölcsön összege devizában nem került meghatározásra, nincs jelentősége, mert a szerződési feltételek alapján a kölcsönösszeg kirovó pénznemben kifejezett egyenértéke a folyósításkor irányadó árfolyam figyelembevételével kiszámítható. Egyetértett a felperes álláspontjával, miszerint a különmű árfolyamok alkalmazására vonatkozó feltételek helyébe a 2014. évi XXXVIII. tv. 3. § (1) bekezdése értelmében a Magyar Nemzeti Bank hivatalos deviza árfolyamának alkalmazására irányuló rendelkezés lépett, ezzel a szerződés tartalmát e tekintetben maga a jogszabály módosította. A kölcsönszerződés érvényessé nyilvánítására figyelemmel az annak biztosítására kötött jelzálogszerződés valamint az ahhoz kapcsolódó bankszámla- és bankkártya szerződés érvénytelenségére irányuló viszontkeresetet mint alaptalant elutasította.

Az ítélet ellen benyújtott fellebbezésükben az alperesek elsődlegesen az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatását kérték a szerződés érvényessé nyilvánítására vonatkozó rendelkezésének mellőzésével és a felperes erre irányuló keresetének az elutasításával. Az érvénytelenség alkalmazandó jogkövetkezményei tekintetében elsősorban az eredeti állapot helyreállítását, másodsorban pedig a szerződés határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánítását kérték a részletesen levezetett számításaik szerint. Kérték továbbá a felperes javára megítélt perköltség 100 000 Ft-ra történő leszállítását.

Másodlagos fellebbezési kérelmük az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére és az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítására irányult.

Fellebbezési érvelésük szerint a Szegedi Törvényszék a 13.P.21.470/2012/18. számú jogerős ítéletében megállapította, hogy a kölcsönszerződés a kölcsön tárgyában való megállapodás hiányában nem jött létre, ez a megállapítás pedig a jelen perben eljárt bíróságot is köti. Hangsúlyozták, a 2/2010. (VI. 28.) PK vélemény alapján a bíróságnak a szerződés létre nem jöttét hivatalból kellett volna vizsgálnia, és ebben a kérdésben határoznia, mivel az a jogkövetkezmények alkalmazhatóságának előkérdése. A létre nem jött szerződés tekintetében pedig az érvényessé nyilvánítás jogkövetkezményét alkalmazni nem lehet, hiszen az érvényessé nyilvánítás csak a már létrejött szerződés módosítására ad lehetőséget a bíróság számára, arra azonban nem, hogy a bíróság hozzon létre szerződést a felek között. Utaltak arra, a létre nem jött kölcsönszerződések tekintetében a bírói gyakorlat az eredeti állapot helyreállítását tekinti irányadónak a jogalap nélküli gazdagodás szabályainak alkalmazása mellett. Kifejtették, az érvényessé nyilvánítás jogkövetkezményének alkalmazhatósága ellen szól, hogy a szerződés tárgya nem határozható meg sem devizában, sem forintban, továbbá hogy a felek szándéka a jogviszony teljes felszámolására irányul, amit igazol, hogy a felperessel megkezdődtek az egyeztetések az elszámolásra, a felperes a felmondás előtti utolsó felszólítást küldött a részükre, az életbiztosítási szerződés is felmondásra került, ezzel pedig az eredeti szerződés teljesítése már lehetetlenült. Megítélésük szerint tévesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy az eredeti állapot helyreállítása méltánytalan helyzetbe hozná őket, nem vizsgálta ugyanis, hogy képesek-e teljesíteni az elszámolásból eredő fizetési

kötelezettségüket, holott erre vonatkozó kifejezett szándékukat jelezték. Kiemelték, a szerződés érvényessé nyilvánítása azt eredményezné, hogy a felperes azonnali hatállyal felmondhatná a szerződést, és érvényesíthetné a szerződésszegés valamennyi jogkövetkezményét, ez pedig kirívóan hátrányos és méltánytalan helyzetet teremtene a számukra. Az érvényessé nyilvánítás kizártságát jelentő további érvként jelölték meg, hogy sem az előzményi perben hozott jogerős ítélet, sem a jelen ügyben eljáró elsőfokú bíróság nem vizsgálta a Szegedi Törvényszék előtt 13.P.21.470/2012. számú perben általuk megjelölt szerződési rendelkezések érvénytelenségét, így nem zárható ki, hogy az érvényessé nyilvánított szerződés olyan hibákban szenved, amelyek ugyancsak alapot adnának az érvénytelenség megállapítására.

Utaltak arra, az (A.) Zrt. perben állása a Pp. 51. § a) pontjában írtakra figyelemmel kötelező, az elsőfokú bíróság azonban elmulasztotta felhívni a felperest a biztosító társaság perbevonására, így ítélete ezen okból is jogszabálysértő.

Kifogásolták a felperes javára megítélt elsőfokú perköltség összegét, azt aránytalanul eltúlzottnak minősítették.

A másodfokú eljárás során kifogás útján megtámadták a szerződést a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: 1959-es Ptk.) 210. § (1) bekezdése alapján arra hivatkozással, hogy a szerződés megkötésekor a szerződés lényeges körülménye, az árfolyamváltozás tekintetében tévedésben voltak, amelyet a felperes okozott.

A felperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult.

A fellebbezés **alaptalan.**

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, az abból levont következtetései is helytállóak, az ítéletábra érdemi döntésével és annak indokaival is egyetért, ezért azt a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A fellebbezésben foglaltakra figyelemmel kiemeli az alábbiakat.

I.

Az ítéletábra elsődlegesen azt vizsgálta, megalapozottan kifogásolták-e az alperesek az (A.) Zrt. perbenállásának a hiányát. Ha ugyanis a Biztosító perbeli részvétele nélkül a jogvita nem bírálható el, az elsőfokú bíróságnak fel kellett volna hívnia a felperest a Biztosító perbevonására, és ennek hiányában a keresetlevelet el kellett volna utasítania a Pp. 130. § (1) bekezdés g) pontja alapján, illetve a pert meg kellett volna szüntetnie, ennek elmaradása pedig az elsőfokú ítélet - Pp. 252. § (2) bekezdésén alapuló - hatályon kívül helyezését és az elsőfokú eljárás megismétlését tenné szükségessé. Az elsőfokú bíróság azonban - az ügy érdemében elfoglalt helyes álláspontjára figyelemmel - nem mulasztott azzal, hogy nem hívta fel a felperest a Biztosító perbevonására. A Biztosító perbeli részvétele ugyanis legfeljebb akkor lenne mellőzhetetlen, ha az érvénytelenség jogkövetkezményeként a hatályossá nyilvánítást vagy az eredeti állapot helyreállítását alkalmazta volna a bíróság. A szerződés érvényessé nyilvánítása esetén azonban - amely jogkövetkezményt az elsőfokú bíróság az alábbiakban kifejtendőként helyesen alkalmazott - a bíróságnak nem kell elszámolni a felek között, így közömbös, hogy a kölcsönszerződéssel összefüggésben kötött életbiztosítási szerződés alapján az I. r. alperes mennyit fizetett a Biztosítónak, és hogy a biztosítási szerződés megszűnése következtében a Biztosító kinek és mennyit teljesített.

II.

Amint arra az elsőfokú bíróság is helyesen rámutatott, az alperesek hivatkozásával ellentétben a Szegedi Törvényszék 13.P.21.470/2012/18. számú ítéletének sem a rendelkező részében, sem az indokolásában nem állapította meg azt, hogy a peres felek között nem jött létre a jelen illetve az előzményi per tárgyát képező kölcsönszerződés. A jogerős ítélet a szerződés érvénytelenségét állapította meg, ami egyben azt is jelenti, hogy a bíróság létrejötnének minősítette a szerződést, hiszen egy létre nem jött szerződés érvénytelensége fogalmilag kizárt. Lényeges emellett, hogy a Szegedi Törvényszék jelen per tárgyát képező szerződés érvénytelenségét megállapító ítélete jogerős, így a Pp. 229. § (1) bekezdése értelmében az érvénytelenség tényét az alperesek már nem tehetik vitássá.

Ugyanakkor mindettől függetlenül is alaptalan az alperesek szerződés létre nem jöttére való hivatkozása. Annyiban helytálló az álláspontjuk, hogy az 1959-es Ptk. 523. § (1) bekezdése szerint a kölcsönszerződés lényeges tartalmi eleme a hitelező által folyósítandó kölcsön összege, így ha a felek ebben nem állapodnak meg, az 1959-es Ptk. 205. § (2) bekezdése értelmében nem jön létre közöttük kölcsönszerződés. Jelen esetben azonban a felek - az alperesek véleményétől eltérően - megállapodtak a kölcsön összegében. Lényeges ebből a szempontból, hogy a perbeli szerződés deviza alapú kölcsönszerződés, amelynek lényege, hogy az adós tartozása devizában keletkezik, a kölcsön folyósítására és a törlesztésére pedig forintban kerül sor, azaz az ún. kirovó és lerovó pénznem eltér egymástól, a kirovó pénznem deviza, a lerovó pedig forint. A felek a szerződés megkötésekor a kölcsönösszeg meghatározása során két módot választhatnak: vagy a kirovó devizanemben jelölik meg pontosan, összegszerűen a kölcsön összegét (ebben az esetben a folyósítás időpontjában irányadó árfolyamtól függ, hogy ténylegesen milyen forint összeg kerül az adós részére átadásra), vagy azt a forint összeget jelölik meg, amelynek a folyósítás időpontja szerinti árfolyamon az adott devizanemre átszámított összege az adós kirovó pénznemben meghatározott tartozása. Mindkét mód alkalmas a kiírt tartozás egyértelmű megjelölésére (6/2013 Polgári jogegységi határozat III/1. pont). Az alperesek álláspontjától eltérően tehát nem szükséges, hogy maga a kölcsönadott, folyósított összeg, illetve a törlesztések összege mind forintban, mind devizában meghatározva tételesen szerepeljenek a szerződésben, hanem az is elégséges, ha azok a szerződés rendelkezései alapján kiszámíthatók. Sőt, a kirovó és a lerovó pénznem eltéréséből következik, hogy - attól az elméleti lehetőségtől eltekintve, amikor a szerződéskötés és a teljesítés időpontja megegyezik - a szerződéskötés időpontjában nem is határozható meg számszerűen a kölcsönösszeg mind forintban, mind devizában, a szerződéskötéskor nem ismert ugyanis a felek előtt, hogy a folyósítás időpontjában miként fog alakulni a kirovó és a lerovó pénznem egymáshoz viszonyított árfolyama, s hogy ehhez képest az átszámítás eredménye hogyan fog alakulni. Ezzel egyezően foglalt állást a Kúria az 1/2016. Polgári jogegységi határozatában, amelynek 1. pontja rögzíti: a deviza alapú fogyasztási és lakossági kölcsönszerződés abban az esetben is megfelel a Hpt. 213. § (1) bekezdés a) pontja által előírt követelményeknek, ha az írásba foglalt szerződés - ide értve az annak szerződéskötéskor részévé vált általános szerződési feltételeket is - a kölcsön összegét forintban (lerovó pénznem) határozza meg, feltéve, hogy az így meghatározott kölcsönösszeg devizában (kirovó pénznem) kifejezett egyenértéke pontosan kiszámítható az átszámítás szerződésben rögzített későbbi időpontjában, ennek hiányában a folyósításkor, az akkor irányadó árfolyam figyelembevételével. Jelen esetben az egyedi szerződés egyértelműen rögzíti a kirovó pénznemet (CHF), a lerovó pénznemben, azaz forintban folyósítandó kölcsön összegét (22 000 000 Ft), a szerződés IV.1. pontja tényállásban idézett utolsó bekezdése alapján pedig pontosan kiszámítható volt ennek a kirovó pénznemben, azaz CHF-ben meghatározható összege a folyósítás időpontjában, ezáltal a felperes svájci frankban megjelenő tartozása.

Kétségtelen, hogy a felperes különböző összegekben jelölte meg az alperesek részére - a szerződés I.1. és II. pontjában meghatározottak szerint - folyósított 22 000 000 Ft svájci frankra átszámított

összegét. Ez azonban a szerződés létrejöttét nem érinti, a helyes összeg meghatározása a felek közötti elszámolás során tisztázandó.

III.

A továbbiakban azt vizsgálta az ítélőtábla, hogy a szerződés nem vitathatóan fennálló érvénytelenségének jogkövetkezményeként az elsőfokú bíróság helyesen alkalmazta-e a szerződés érvényessé nyilvánítását.

Amint azt a Szegedi Törvényszék a 4.Pkf.20703/2015/2. számú jogerős végzésével megállapította, a perbeli szerződés nem tartozik a 2014. évi XL. törvény hatálya alá, ezért annak az eredeti állapot helyreállítását kizáró 37. § (1) bekezdése jelen ügyben nem irányadó, így elvileg az érvénytelenség 1959-es Ptk. 237. §-ban meghatározott mindhárom jogkövetkezményének alkalmazása szóba jöhet.

Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy az 1959-es Ptk. 237. §-a az érvénytelenség jogkövetkezményei körében egyenértékű lehetőségnek tekinti az eredeti állapot helyreállítását és a szerződés érvényessé nyilvánítását, és csak ezek alkalmazhatatlansága esetén kerülhet sor a szerződés határozathozatalig történő hatályossá nyilvánítására (1/2010. (VI.28.) PK vélemény 5. pont). Lényeges emellett, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményének alkalmazása során a kereseti kérelemhez kötöttség nem érvényesül, a bíróság szabadon dönt abban, hogy a lehetséges jogkövetkezmények közül melyiket alkalmazza. Mérlegelésének, a jogkövetkezmények közötti választás lehetőségének egy korlátja van: nem alkalmazhat olyan jogkövetkezményt, amely ellen valamennyi fél tiltakozik (1/2010. (VI.29.) PK vélemény 7. pont). A választás során valamennyi körülményt mérlegelve kell döntenie az adott esetben szóba jöhető és leginkább célravezető jogkövetkezmény alkalmazása mellett, döntése során nem részesítheti előnyben sem az egyik, sem a másik fél érdekeit az ellenérdekű fél érdekeivel szemben.

Jelen ügyben az alperesek által kért eredeti állapot helyreállítása - az alábbiakban részletezettek szerint - fogalmilag kizárt. Az eredeti állapot helyreállítása azt jelenti, hogy olyan helyzetet kell teremteni, mintha a felek az érvénytelen szerződést meg sem kötötték volna, azaz a szerződés alapján nyújtott szolgáltatásokat kölcsönösen vissza kell adniuk. Ez a visszaszolgáltatási kötelezettség csak természetben történhet, és ebből következően alapvetően csak az eredetileg reverzibilis szolgáltatások, elsősorban a dolog tulajdonának átruházására irányuló szerződések esetén lehetséges (1/2010 PK vélemény 3. pont), A használati kötelmeknél, vagy a tevékenységre irányuló szerződéseknel azonban - ha a használatra, vagy a tevékenység megkezdésére már sor került - a kialakult helyzet visszafordíthatatlan, az eredeti állapot nem állítható helyre, hiszen a megvalósult használat vagy az elvégzett tevékenység nem tehető meg nem történtté. A kölcsönszerződés ebből a szempontból sajátos jogügylet, jellegét tekintve tulajdonátruházó és egyben használati szerződés is. Tulajdonátruházó, mert a hitelező a kölcsönadott pénz tulajdonjogát átruházza az adósra, aki utóbb a kölcsönadott pénzösszegnek megfelelő értékű pénz tulajdonjogát ugyancsak átruházza („vissza-átruházza”) a hitelezőre. Ugyanakkor használati szerződés is, mert a hitelező a pénze tulajdonjogát nem véglegesen ruházza át az adósra, hanem csak időlegesen, hiszen igényt tart az általa átruházottal megegyező értékű pénz tulajdonjogának „vissza-átruházására”. A tulajdonátruházás csak a pénz, mint a legfajlagosabb szolgáltatás tulajdonságából fakadó jogi kényszerűség, de nem ez a felek szerződésének valódi tárgya, a felek ügyleti akarata nem erre irányul, a kölcsönszerződés gazdasági tartalmát az idegen pénz használata képezi. Az adós mindaddig, amíg a kölcsön összegét vissza nem fizeti a hitelezőnek - a technikai jellegű tulajdonátruházás ellenére - a hitelező pénzét használja, amely használatért - a szívességi kölcsöntől

eltekinthető - ellenszolgáltatást kell fizetnie. Lényeges emellett, hogy a hitelező azzal, hogy a pénzt „használatra” átengedi az adósnak, kiteszi magát a visszafizetés kockázatának, amely kockázatvállalásért ugyancsak ellenszolgáltatásra tarthat igényt. A kamat ennek megfelelően nem más, mint az idegen pénz használati díja és a hitelező kockázatvállalásának díja. Mindez azt jelenti, hogy a kölcsön jellegadó sajátosságát, a kölcsönszerződés alapján nyújtott szolgáltatás lényeges elemét nem a pénz tulajdonjogának átruházása jelenti, hanem a pénz használatra való átengedése és a kockázatvállalás. Kétségtelen, hogy az adós természetben vissza tudja szolgáltatni a kölcsönkapott pénzt, a hitelező pedig az adós által teljesített üzleti kamatot és az esetleges díjak, költségek címén fizetett összegeket. Az adós általi pénzhasználat és a hitelező által viselt visszafizetési kockázat természetbeni visszaszolgáltatása viszont nem lehetséges. Ebből következően ha az érvénytelenség megállapítására a kölcsönösszeg átadását követően, tehát olyan időben kerül sor, amikor a kölcsönvevő a kölcsönösszeget már használta, a szerződéskötést megelőző helyzet nem állítható vissza, mert a kölcsönösszeg tényleges használatát nem lehet meg nem történné tenni. A jelen ügyben a felperes az általa vállalt szolgáltatást teljesítette, az alperesek által igényelt kölcsönösszeget az alpereseknek folyósította, akik azt átvették, azzal rendelkeztek, azt használták, így az eredeti állapot helyreállítására nem kerülhet sor.

Nincs akadálya ugyanakkor a hatályossá nyilvánítással szemben prioritást élvező érvényessé nyilvánításnak. Annak megítélésénél ugyanis, hogy az érvényessé nyilvánítás 1959-es Ptk. 237. § (2) bekezdésében előírt feltétele fennáll-e, azaz hogy az érvénytelenség oka kiküszöbölhető-e, azt kell vizsgálni, van-e mód az érvénytelenség okozta érdeksérelem elhárítására. A perbeli esetben a Szegedi Törvényszék a 13.P.21.470/2012/18. számú ítéletével két okból állapította meg a szerződés érvénytelenségét. Az egyik érvénytelenségi ok, az árfolyamrés szerződésben való feltüntetésének hiánya, amely érvénytelenségi okot az elsőfokú bíróság a fellebbezésében nem vitatott módon kiküszöbölt. A másik érvénytelenségi okként a kölcsönösszeg pontos meghatározásának hiányát jelölte meg az előzményi perben hozott jogerős ítélet. Ez a hiányosság azonban a felek egyikének sem okozott tényleges érdeksérelmet. A szerződés rendelkezéseiből megállapíthatóan az alperesek célja az volt a szerződés megkötésével, hogy annak alapján 22 millió Ft-ot kapjanak kézhez. A felperes jogelődje ennek az összegnek a folyósítását vállalta, ezt a vállalását nem vitásan teljesítette. Ennek megfelelően az ítélet tábla osztja az elsőfokú bíróság álláspontját, nevezetesen, hogy a kölcsön pontos forintösszegének meghatározásával, mint az érvénytelenséget eredményező hiányosság pótlásával a szerződés érvényessé nyilvánítható.

Az ítélet tábla nem ért egyet az érvényessé nyilvánítással szemben felhozott alperesi ellenérvekkel a következőkre figyelemmel.

- Nincs jelentősége annak, hogy az érvénytelenséget megállapító ítélet meghozatala után a felek tárgyalásokat folytattak a jogviszony felszámolásáról. Tény ugyanis, hogy nem jött létre közöttük megállapodás az érvénytelenség alkalmazandó jogkövetkezményekről, így közömbös, hogy milyen körben folytattak egyeztetést. Annak pedig nincs akadálya, hogy az érvényessé nyilvánított szerződést utóbb közös megegyezéssel, vagy - a törvény illetve a szerződés rendelkezéseinek megfelelően - valamelyikőjük egyoldalú nyilatkozatával a jövőre nézve megszüntessék.

- A szerződés tárgya a II. pontban részletezettek szerint a szerződés rendelkezései alapján megállapítható, az elsőfokú bíróság a felek kölcsönösszegre vonatkozó megállapodását alapul véve nyilvánította érvényessé a szerződést.

- Az érvénytelenség jogkövetkezményei közötti választás során nem az az elsődleges szempont, hogy melyik jogkövetkezmény felel meg leginkább a fogyasztó méltányolható érdekeinek. A polgári jogviszonyokban a felek mellérendeltek, így önmagában az, hogy az alperesek

fogyasztóként kötötték meg a szerződést, nem ad alapot arra, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményeinek az alkalmazása során az ő érdekeik legyenek a meghatározóak. Ahol a jogalkotó a fogyasztót védelemben kívánja részesíteni, ott ezt kifejezetten rögzíti, az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazásával összefüggésben azonban sem az 1959-es Ptk., sem más törvény nem tartalmaz fogyasztóvédelmi szabályokat.

- Téves az alpereseknek az az álláspontja, miszerint az I. r. alperes által kötött életbiztosítási szerződés biztosító általi felmondása következtében a kölcsönszerződés teljesítése lehetetlenült. A biztosítási szerződés felmondása a kölcsönszerződés teljesítése szempontjából csak annyi jelent, hogy az alpereseket terhelő ellenszolgáltatás nem teljesíthető olyan módon, ahogyan azt a felek a szerződésben rendezték, de ez még nem jelenti azt, hogy az alperesek ne tudnának eleget tenni a tőketörlesztésre irányuló kötelezettségüknek. A feleknek e tekintetben nyilván módosítaniuk kell a szerződést, ennek során együttműködési kötelezettség terheli őket.

- Kétségtelen, hogy a biztosítási szerződés megszűnésére hivatkozással a felperes felmondhatja a kölcsönszerződést, de ezt mind ez ideig nem tette meg, ha megteszi, vizsgálható lesz annak jogszerűsége. Mindenesetre egy jövőbeni esetleges felmondás nem akadályozza a szerződés érvényességének nyilvánítását.

- Nem teszi megalapozatlanná az elsőfokú bíróság ítéletét az sem, hogy nem vizsgálta, a Szegedi Törvényszék 13.P.21.470/2012/18. számú ítéletében megállapított két okon túlmenően a szerződés szenved-e olyan egyéb hibákban, amelyek ugyancsak alapot adnának az érvénytelenség megállapítására. A bíróság ugyanis a perbe vitt jogvitát a kereseti (vizontkereseti) kérelem és az ellenkérelem keretei között bírálja el (Pp. 215. §). E keretek szempontjából jelentősége van a Pp. 121. §-ában foglaltaknak, amely szerint a felperesnek keresetlevelében meg kell jelölnie az érvényesíteni kívánt jogot, az annak alapjául szolgáló tényeknek és azok bizonyítékainak előadásával, emellett a bíróság döntésére irányuló határozott kereseti kérelmet kell megfogalmaznia. Ugyanezek a követelmények érvényesülnek a vizontkeresettel szemben is. Ebből következően a bíróság döntése során nem terjeszkedhet túl a kereset (vizontkereset) per tárgyát képező elemein, vagyis a keresettel érvényesített jogon, az annak alapját képező tényálláson és a kereseti kérelmen. Nem töri át a kereseti kérelemhez kötöttség elvét az 1959-es Ptk. 234. § (1) bekezdésének az a rendelkezése sem, amely szerint a semmisség megállapításához külön eljárásra nincs szükség. Ez a szabály ugyanis nem jelenti azt, hogy a bíróságnak a szerződés érvénytelenségére alapított perben a jogvita tárgyát képező szerződés valamennyi rendelkezését hivatalból revízió alá kellene vennie. Az érvénytelenség általános jogkövetkezménye, hogy az ilyen ügyletre, adott esetben szerződési feltételre jogot alapítani nem lehet. A semmisség hivatalbóli észlelésének a kötelezettsége azt jelenti, hogy semmis szerződés alapján a bíróság teljesítésre akkor sem kötelezhet, ha a semmisségi okra a felek egyike sem hivatkozik. A semmisség hivatalbóli észlelésének kötelezettsége tehát abban az esetben terheli a bíróságot, ha a fél olyan szerződés alapján fennálló kötelezettség teljesítése iránt érvényesít marasztalásra irányuló igényt a perbeli ellenfelével szemben, amely szerződés semmissége a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján megállapítható (BDT2015. 3361.). A jelen ügyben a felperes elsődleges keresetében a szerződés érvényességének nyilvánítását kérte, nem pedig az alperesek marasztalását, és vizontkeresetükben az alperesek sem hivatkoztak az előzményi perben megállapítottakon kívüli érvénytelenségi okokra, így ilyen további érvénytelenségi okok fennállását az elsőfokú bíróságnak nem kellett vizsgálnia. Lényeges továbbá, hogy az érvényesség nyilvánítás nem jelent állásfoglalást a per tárgyává nem tett érvénytelenségi okok fennállásának hiányát, illetve szerződési feltételek érvényességét illetően, az anyagi jogerő csak a bíróságnak a per tárgyává tett érvénytelenségi okok fennállásával, illetve szerződési feltételek érvényességével kapcsolatos döntésére terjed ki. Az alperesek tehát nincsenek elzárva attól, hogy az eddig el nem bírált érvénytelenségi okokra alapítottan kérjék az érvénytelenség megállapítását és az

érvénytelenség jogkövetkezményének alkalmazását. Ebben az esetben, ha az újabb érvénytelenségi ok megalapozott, annak jogkövetkezménye külön döntést igényel (Az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazhatósága kölcsönszerződéseknél tárgykörben a Kúria mellett felállított joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményének VI. pontja).

Ezzel összefüggésben utal rá az ítéletábra, az alperesek fellebbezési eljárásban előterjesztett - tévedésre alapított - érvénytelenségi kifogása jelen perben nem volt érdemben elbírálnak. Egyrészt az alpereseknek az az állítása, miszerint az árfolyamváltás tekintetében tévedésben voltak a kölcsönszerződés megkötésekor, olyan új tényelőadás, amely a Pp. 235. § (1) bekezdése értelmében nem vehető figyelembe. Másrészt a megtámadási jog kifogás útján a szerződésből eredő követeléssel szemben érvényesíthető (1959-es Ptk. 236. § (3) bekezdés). Jelen esetben azonban a felperes nem lépett fel követeléssel az alperesek ellen, elsődleges keresete nem irányult az alperesek marasztalására, így az érvénytelenségi kifogásnak legfeljebb akkor lehetett volna jelentősége, ha a bíróság az érvénytelenség jogkövetkezményeként az eredeti állapot helyreállítását vagy a szerződés hatályossá nyilvánítását alkalmazza, és elszámol a felek között.

Végül utal arra az ítéletábra, a szerződés hatályossá nyilvánítása sem jelentené azt - az felperesek hivatkozásával ellentétben -, hogy az alperesek csupán a részükre folyósított tőkeösszeget és annak jegybanki alapkamatait lennének kötelesek megfizetni a felperesnek, így a szerződés hatályossá nyilvánítása nem feltétlenül eredményezne számukra kedvezőbb elszámolást.

IV.

kifogásolták az alperesek a pernyertes felperes javára megállapított elsőfokú perköltség összegét is. A felperes pernyertes lett, így a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján a perrel kapcsolatos valamennyi költségének megfizetésére igényt tarthat, így megilleti a keresete alapján részben a keresetlevelére illetékbélyegben lerótt, részben az adóhatóság által igazoltan illetékkiszabásra bemutatás útján megfizetett 1 500 000 Ft eljárási illeték, valamint a perbeli jogi képviselőt ellátó jogtanácsos munkadíja. Ez utóbbi a 32/2003 (VIII. 22.) IM r. 3. § (2) bekezdés b) pontja alapján - a kereset 42 300 045 Ft összegű, valamint a viszontkereset alperesek által megjelölt 44 022 371 Ft-ban meghatározott perértékét alapul véve - 2 789 672 lenne megállapítható. Ehhez képest az elsőfokú bíróság által megítélt 200 000 Ft munkadíj - az ügy bonyolultságát és a felperesi képviselő által kifejtett munkát is figyelembe véve - semmiképpen sem tekinthető eltúlzottnak.

V.

A másodfokú eljárásban számítandó perértéket az ítéletábra az alperesek által megállapítani kért 8 525 977 Ft és a felperes szerint fennálló 42 300 045 Ft alperesi tartozás különbözetében, azaz 33 772 045 Ft-ban határozta meg a Pp. 24. § (1) bekezdése alapján.

Az eredménytelenül fellebbező alpereseket a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte a felperes - jogi képviselővel felmerült - másodfokú perköltségének megfizetésére, amelynek összegét a fenti másodfokú perérték figyelembe vételével határozta meg a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja és (5) bekezdése alapján.

Ugyancsak pervesztességükre figyelemmel kötelezte az alpereseket a Pp. 78. § (1) bekezdése, valamint az 1990. évi XCIII. törvény 74. § (3) bekezdése szerint alkalmazandó 6/1986 (VI. 26.) IM r. 13. § (2) bekezdése alapján az illetékfeljegyzési joguk folytán le nem rótt fellebbezési eljárás illeték megfizetésére.

S z e g e d , 2017. december 12.

Dr. Szeghő Katalin sk.
a tanács elnöke

Zanócné dr. Ocskó Erzsébet sk.
előadó bíró

Dr. Dobler László sk.